

Nr 343.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen; given Stockholms slott den 18 mars 1919.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen.**

Härigenom förordnas, att 1 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Utsökningsmål upptagas och provas av överexekutor, som är för landet Konungens befallningshavande, var inom sitt län, i Stockholm överståthållarämbetet samt i övriga städer med egen jurisdiktion magistraten eller, där Konungen det förordnar, viss ledamot av magistraten.

I stad, som lyder under landsrätt, är Konungens befallningshavande överexekutor; dock att, där i den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse finnes lagfaren ledamot, Konungen må förordna, att styrelsen eller viss lagfaren ledamot av styrelsen skall vara överexekutor. Har sådant förordnande ej meddelats, skall staden med avseende å vad i denna lag sägs räknas till landet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Löfgren:

Chefen för civildepartementet har förut denna dag i statsrådet anmält det betänkande med förslag angående magistratsförvaltningens ordnande i städer under landsrätt, som den 22 december 1917 avgivits av inom civildepartementet därtill förordnade sakkunniga; och har Kungl. Maj:t i anledning härav denna dag beslutat förelägga riksdagen förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Då i betänkandet ifrågasättes bl. a. viss ändring i utsökningslagen; torde det, såsom nämnde departementschef anförde, ankomma på mig att framlägga det förslag, som i anledning därav må finnas påkallat. Jag tillåter mig nu att till behandling upptaga denna fråga.

I berörda betänkande, för vars huvudsakliga innehåll chefen för civildepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet redogjort, har framhållits, hurusom i åtskilliga städer, som med anledning av den planerade processreformen komme att förläggas under landsrätt, och jämväl i en och annan av de nuvarande fögderistäderna behov förefunnas av

eget exekutionsväsen. Sådana städer torde, enligt vad i betänkandet vidare betonats, säkerligen även äga den bärkraft, att de kunna hålla egen uppbördsförvaltning, något som med hänsyn till mantalsskrivningens betydelse för det kommunala beskattningsväsendet även kunde innebära fördelar ur kommunal synpunkt. Genom att i städer av denna storlek för stadens styrelse bibehålla benämningen magistrat eller i de ifrågakommande fögderistäderna införa denna benämning ernådde man, att dessa städer med avseende å alla till fögderiförvaltningen hörande bestyr bleve jämställda med de nuvarande magistratsstäderna. I syfte att även i fråga om exekutionsväsendet avskilja dessa städer från landsbygden hade av de sakkunniga föreslagits sådan ändring av 1 § utsökningslagen, att jämväl i städer under landsrätt magistrat, där sådan finnes, skall vara överexekutor.

Såsom ytterligare motivering för detta förslag hava de sakkunniga åberopat en av dem den 16 november 1916 till dåvarande chefen för civildepartementet i ämnet avgiven promemoria, vilken såsom bilaga fogats vid betänkandet. Med berörda promemoria avsågs, att de synpunkter, som enligt de sakkunnigas mening borde vara bestämmande i fråga om landsrättsstädernas ställning i utsökningshänseende, måtte vinna beaktande vid det då pågående arbetet å fögderiförvaltningens omorganisation.

I promemorian framhålles bl. a. följande: därest i större fögderistad behov uppstode av en särskild utmätningsman, syntes detta behov lätt kunna tillfredsställas inom gällande lagstiftnings ram, nämligen genom att Kungl. Maj:ts befallningshavande med stöd av 4 § (nuvarande 3 §) utsökningslagen förordnade lämplig person att på eget ansvar i ordinarie utmätningsmans ställe vara utmätningsman i staden. Av förhållandena i varje särskilt fall, såsom de exekutiva ärendenas antal och omfattning och utmätningsmannens kvalifikationer, finge bero, huruvida förordnandet borde utvidgas till att omfatta jämväl utmätning av fast egendom, fartyg över 20 registerton m. m. Likaså torde åt Kungl. Maj:ts befallningshavande böra lämnas att avgöra, huruvida utmätningsmannens kompetens jämväl borde omfatta indrivning av kronoutskylder samt av å annan ort debiterade utskylder efter därom begärd handräckning. Därest förordnandet utvidgades på nu angivna sätt komme fögderistaden att intaga i huvudsak samma ställning som de städer med egen jurisdiktion, för vilka Kungl. Maj:t med stöd av 23 § av promulgationsförordningen till utsökningslagen förordnat, att med genomförandet av lagens bestämmelser om magistratens övertagande av befattningen som överexekutor samt tillsättande av stadsfogde skall anstå. I sådana

städer vore nämligen Kungl. Maj:ts befallningshavande fortfarande överexekutor och utmätningsmannens befattning utövades av magistraten, vilken emellertid liksom kronofogde ägde att för visst fall i sitt ställe sätta annan, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande godkändes.

Vidare anföra de sakkunniga:

»Landsrättsstäder av den storlek och betydelse, att särskild magistrat där anses böra finnas, böra i exekutionshänseende i allo likställas med vanliga magistratsstäder. Behovet att å platsen äga tillgång till myndighet med överexekutors befogenhet är i sådana samhällen lika stort som i äldre, till folkmängd jämförbara städer. Näringslivets behov av en snabb och bekväm handläggning av verkställighet av domstolsutslag, lagsökning och andra åtgärder i syfte att förverkliga eller skydda civila rättigheter, så ock av andra, å överexekutor ankommande ärenden kan här ej längre tillgodoses enbart genom att utmätningsman är i staden anställd.

Det berättigade i sådana städers krav på likställighet med rådhusrättsstäder framgår särskilt vid övervägande av det förhållandet, att, enligt vad från processkommissionen tillkännagivits, dess förslag till ny domstolsorganisation bland annat kommer att innebära ett sammanförande i stor utsträckning av städer och landsbygd i gemensamma domkretsar, d. v. s. på avskaffande av de flesta städers rätt till egen jurisdiktion. — — — — I fråga om utsökningsmål, där behovet av ett snabbt och bekvämt förfarande uppenbarligen är större än vid mål som tillhöra allmän domstols prövning, skulle städerna genom ett avstående från den egna jurisdiktionen för närvarande och även efter de planerade reformerna i fråga om rättsskipningen å landet försättas i ett avsevärt sämre läge än förut, då de i själva verket i allo komme att likställas med vanlig landskommun.

Det oegentliga i denna följd av den egna jurisdiktionens upphörande framstår särskilt vid beaktande av att överexekutorsbefattningen icke tillkommer rådhusrätten utan magistraten, i likhet med överexekutor å landet, Kungl. Maj:ts befallningshavande, en administrativ ämbetsmyndighet. Grundläggande för överexekutorsindelningen bör alltså vara den administrativa, icke den judiciella indelningen. Emellertid har utsökningslagens förevarande stadgande knappast avfattats med full följdriktighet. Till landet hänföres nämligen »stad, lydande under landsrätt», d. v. s. stad, som i judiciellt hänseende tillhör landet, medan däremot överexekutorsbefattningen i stad tillagts magistraten, den administrativa myndigheten. Avskaffas rådhusrätten och förlägges staden sålunda under landsrätt, så övergår staden också i utsökningshänseende *eo ipso* till landet, även om magistrat fortfarande finnes och stadens administrativa självständighet i övrigt bibehålles.

Den viktigaste invändningen emot den av oss förordade anordningen med överexekutorsbefattningens uppdragande åt en magistrat, som icke tillika är domstol, är givetvis, att en sådan magistrat icke skulle motsvara de fordringar, som måste ställas å utsökningsprocessens överordnade och beslutande myndighet. Denna myndighet måste besitta juridisk insikt samt kunna med grannlagenhet och omdöme snabbt fatta beslut i de ärenden, som komma under dess prövning. Säkerhet att dessa egenskaper förefinnas hos en magistrat, vars ledamöter ej utöva domareverksamhet, kunde måhända anses saknas.

Vi kunna för vår del ej tillmäta dessa farhågor större betydelse. Redan nu utövas ju överexekutorsbefattningen av en myndighet, som ej tillika är allmän domstol, nämligen Kungl. Maj:ts befallningshavande. Även om det ur teoretisk synpunkt kan anses som ett önskemål, att utsökningsprocessen knytes till de allmänna domstolarna, saknar detta uppenbarligen för närvarande all praktisk betydelse och bör ej stå hindrande i vägen för genomförandet av en omedelbara praktiska behov så väl motiverad anordning som den här ifrågasatta.

Det är vidare uppenbart, att frågan, huruvida en landsrättsstad skall äga magistrat eller icke — vare sig denna fråga uppkommer vid rådhusrättsstads förläggande under landsrätt eller genom en förutvarande fögderistads tillväxt i befolkning och näringsliv — måste bedömas just med hänsyn till den säkerhet, som kan erhållas för den blivande magistratens kvalifikationer. Skillnaden mellan en fullt utvecklad fögderistad (med egen utmättingsman) och en magistratsstad utan egen jurisdiktion är ju enligt vårt förslag endast, att den senare utgör eget överexekutorsområde samt har egen uppbördsförvaltning. Under sådana förhållanden kommer prövningen av ansökan om erhållande av egen magistrat naturligtvis främst att avse, huruvida staden är villig att anslå tillräckliga medel för avlönande av en borgmästare, som kan motsvara de anspråk överexekutorsbestyren ställa å magistratens ordförande. Och vi äro förvissade, att i så stora städer, som här komma i fråga, denna sida av spörsmålet sällan kommer att möta några större svårigheter.

Den lagändring, som genomförandet av vårt ifrågavarande förslag erfordrar, är, som redan antytts, föga betydande och består allenast i ett utbyte i 1 § utsökningslagen av uttrycket *stad, lydande under landsrätt*, emot *stad, där magistrat ej finnes*.

Vanligen lär det befinnas lämpligt, att någon av magistratens lagfarna ledamöter, i regel borgmästaren, med stöd av utsökningslagens nyss omnämnda paragraf också förordnas till överexekutor, i stället för att denna befattning skall tillhöra magistraten i sin helhet. Därest så sker, torde bestämmelse härom jämväl böra upptagas i magistratsreglementet. Någon erinran mot en sådan anordning ur den synpunkten, att borgmästaren därigenom alltför mycket skulle komma att dragas från sina maktpåliggande kommunala uppgifter, synes ej med fog kunna göras, då de förekommande utsökningsmålen visserligen kräva juridiska insikter och omdöme, men vanligen icke äro så tidsödande. Men givetvis måste det — såsom ock förut betonats — noga tillses, att borgmästarens befattning med magistratens expeditionsgöromål och i allmänhet med dess löpande administrativa uppgifter icke inkräktar på hans verksamhet inom kommunalförvaltningen. Detta torde ock lätt kunna undvikas genom en lämplig arbetsfördelning inom magistraten och framför allt genom borgmästarexpeditionens utrustande med nödig antal biträden.»

Departements-
chefen.

Den av de sakkunniga föreslagna ändringen i 1 § utsökningslagen ingår såsom ett led vid genomförandet av det utav chefen för civildepartementet i hans anförande till statsrådsprotokollet denna dag förordade system för ordnande av stadsstyrelserna i städer under landsrätt. För syftet med ändringen i fråga eller att bereda möjlighet för sådana städer att erhålla eget exekutionsväsen synes mig hava anförts fullt vägande skäl. Enligt de sakkunnigas förslag skulle stadsstyrelsen i de

landsrättsstäder, vilka borde i exekutivt hänseende likställas med städer med egen jurisdiktion, vara på visst sätt sammansatt samt benämnas magistrat. Denna myndighet eller viss ledamot av densamma skulle vara överexekutor för staden. Av skäl, som chefen för civildepartementet anført i sitt nyssnämnda yttrande, har det ej ansetts böra ifrågakomma att använda benämningen magistrat för stadsstyrelse i stad, som lyder under landsrätt. Med hänsyn härtill bör den av de sakkunniga ifrågasatta ändringen av 1 § utsökningslagen undergå någon omformulering. Det har därvid synts mig lämpligast att låta det ankomma på Konungens prövning i varje särskilt fall, huruvida i landsrättsstad stadsstyrelsen eller viss ledamot av densamma må utöva befattningen av överexekutor. Såsom förutsättning härför bör dock gälla, att lagfaren ledamot finnes i stadsstyrelsen. Där Konungen meddelat dylikt förordnande i landsrättsstad, bör denna med avseende å allt vad som sägs i utsökningslagen vara likställd med stad med egen jurisdiktion. I följd härav skall i sådan stad utmätningsmannaskapet handhavas av stadsfogde.

I överensstämmelse med den uppfattning jag nu uttalat har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen.

Departementschefen uppläste härefter det ifrågavarande lagförslaget, vilket är av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, och hemställde, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Ivar Brynolf.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 1 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Utsökningsmål upptagas och prövas av överexekutor, som är för landet Konungens befallningshavande, var inom sitt län, i Stockholm överståthållarämbetet samt i övriga städer med egen jurisdiktion magistraten eller, där Konungen det förordnar, viss ledamot av magistraten.

I stad, som lyder under landsrätt, är Konungens befallningshavande överexekutor; dock att, där i den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse finnes lagfaren ledamot, Konungen må förordna, att styrelsen eller viss ledamot av styrelsen skall vara överexekutor. Har sådant förordnande ej meddelats, skall staden med avseende å vad i denna lag sägs räknas till landet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen den 17 mars 1919.

Närvarande:

Justitieråden *Gullstrand,*
von Seth,
Wedberg,
Regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga.*

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 21 februari 1919, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet Holdo Edling.

Lagrådet yttrade:

Det synes knappast försvarligt, att förekomsten av lagfaren ledamot i stadsstyrelse skall medföra rätt för Konungen att till överexekutor utse annan, icke lagfaren ledamot. Vål kan Konungen enligt gällande lag förordna även en icke lagfaren magistratsledamot till överexekutor. Men sådan ledamot erhåller genom sin tjänstgöring i rådstuvurätten en förtrogenhet med lagars och författningars tillämpning, vartill motsvarighet ej förvärfvas genom deltagandet i stadsstyrelsens göromål. Det hemställes fördenskull, att paragrafen erhåller en avfattning, som utmärker, att Konungens förordnande för viss ledamot av stadsstyrelse må givas blott sådan ledamot, som är lagfaren.

Någon lagbestämmelse finnes icke som uttryckligen avgör, inför vilken domstol stadsstyrelse eller dess ledamot har att svara för tjänstefel, begånget under utövning av överexekutorsbefattning. En dylik bestämmelse torde dock kunna undvaras, enär av befattningens art lär följa, att hovrätt är behörigt forum.

Ur protokollet

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lagrådets utlåtande över det genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 februari 1919 till lagrådet remitterade förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen.

Efter att hava redogjort för lagrådets utlåtande anförde departementschefen:

»Lagrådet har hemställt, att Konungens förordnande för viss ledamot av stadsstyrelse att vara överexekutor måtte avse allenast sådan ledamot, som är lagfaren. Denna hemställan har av mig iakttagits.»

Departementschefen uppläste härefter det sålunda jämkade förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen, och hemställde, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gust. Sandström.
